

Топішко І. І.

Національний університет «Острозька академія»,
кафедра економічної теорії, менеджменту
та маркетингу, к. е. н, доцент

Топішко Н. П.

к. е. н, старший викладач

ЗМІНА МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

В 1994 році обраний Президент України Л. Д. Кучма влучно зазначив: «Те, що сталося з економікою України не має історичних аналогів» [1, с. 28]. Після двадцятилітнього інтенсивного реформування В. Б. Гройсман небезпідставно вказує на те, що «ми все ще не будуємо, ми – руйнуємо... варто задуматися над питанням: а яку ми розбудовуємо модель економіки? Теж саме можу сказати про систему освіти, охорони здоров'я, взагалі держави» [2].

Економічна теорія, соціально-економічна політика, модель соціально-економічного розвитку та практика господарювання і, в кінцевому підсумку, місце країни в системі світогосподарських координат та добробут народу тісно, нерозривно пов'язані між собою. Як зазначає Нобелівський лауреат Дж. Стігліц, «якщо б з економічною теорією реформ все було благополучно, то теж саме було б і з політикою» [3, с. 28].

Зупинити подальше руйнування продуктивних сил, занепад соціальної сфери, широкомасштабні громадянські зіткнення, небачену і всезростаючу депопуляцію українського народу неможливо в принципі на основі подальшого збереження моделі «дикого» (мафіозного, ковбойського, кумівського, олігархічного, анархо-олігархічного тощо) капіталізму.

Реформування соціально-економічної сфери України на основі принципів неолібералізму (монетаризму) та Вашингтонського консенсусу має яскраво виражений руйнівний характер. Зміна цієї моделі є на сьогодні найбільш нагальною потребою та необхідністю. Нова модель, зорієнтована на якісне та стійке економічне зростання та розвиток, має базуватися на принципах теорій Ф. Ліста, Дж. М. Кейнса, Й. Шумпетера, Е. Райнерта, західноєвропейської соціал-демократії з врахуванням національної специфіки та особливостей України.

Опинившись у статусі колонії, сировинного придатку, Україна ще повністю не втратила всіх шансів вирватись з нього за умови реалізації в практичній площині «прагнення дорівнятися». Для цього

насамперед потрібно розвивати високотехнологічні галузі та виробництва, які генерують високу частку доданої вартості та створюють таким чином, матеріальний фундамент для зростання доходів і добробуту. Причому не лише в цих сферах, а й в цілому в межах країни. Розвиток високотехнологічних галузей можливий лише на основі випереджаючого розвитку освіти та науки. Тому ці сфери мають розглядатися (у тому числі й в аспекті їх фінансування) в якості беззаперечних пріоритетів.

Важливо також відроджувати традиційні галузі та виробництва обробної промисловості. Все, що може вироблятися в межах України (тканини, одяг, взуття тощо), має вироблятися на її території національними виробниками, а не імпортуватися. «Країна з неефективним промисловим сектором, – пише Е. Райнерт, – набагато заможніша, ніж країна, де взагалі немає промислового сектора» [4, с. 213].

Необхідно терміново закрити найбільшу «чорну діру», в якій вже понад чверть століття поглинаються ресурси і результати праці українського народу. Ця «чорна діра» знаходиться в сфері зовнішньоекономічних відносин, включно з відносинами офшорними. Під нескінченну демагогію щодо залучення іноземних інвестицій фінансово вкрай виснажена Україна виступає донором для економік більш розвинутих країн, одночасно перетворюючись в їхнього боржника. У сфері зовнішньоекономічних відносин потрібно невідкладно переходити до реалізації політики виваженого протекціонізму, включно з введенням елементів державної монополії по ряду напрямів. Без припинення широкомасштабного витоку капіталу (не тільки фінансового, а й людського, інтелектуального) Україна ніколи не зможе піднятися з колін і стати на шлях розвитку та прогресу.

Ключовою проблемою на сьогодні як для забезпечення стимулювання економічного зростання та розвитку, так й відновлення принципів соціальної справедливості, утвердження соціально-політичної стабільності є вирішення вже давно перезрілої проблеми докорінної зміни відносин розподілу та перерозподілу суспільного продукту. Якщо зміни техніко-економічних відносин у сфері безпосередньо виробництва потребують немало часу та значних зусиль, то вдосконалення відносин розподілу та перерозподілу в більшій мірі піддаються впливу суб'єктивних факторів, залежать від політичної волі й не потребують значних витрат. Натомість вони дають швидкий і значний позитивний економічний та соціальний ефект. В цих відносинах насамперед необхідно невідкладно усунути дві кричущі, однаково деструктивні крайнощі. З одного боку, має місце тотальна

зрівнялівка, яка ще більше посилилась після подвійного зростання мінімальної заробітної плати у 2017 році. З іншого боку, має місце жодними об'єктивними критеріями необґрунтована величезна диференціація в доходах, у т. ч. в оплаті праці. Причому й у межах самого державного сектору.

Література

1. Україна: шляхом реформ [Текст] / Л. Д. Кучма. – Київ : Вид. Дім «Альтернативи», 2003. – 446 с.
2. Гройсман В. Если правительство думает, что обобрал людей до нитки, можно избежать дефолта, то это большая ошибка / В. Гройсман // Зеркало недели. – № 42. – 7 ноября 2015 г.
3. Стиглиц Дж. Кулаведутреформы? (К десятилетию начала переходных процессов) / Дж. Стиглиц // Вопросы экономики. – 1999. – № 7.
4. Райнерт Ерік. Як багаті країни забагатіли ... і чому бідні країни лишаються бідними [Текст] / Ерік Райнерт. – К. : Темпора, 2015. – 444 с.

Шевченко О. О.

Національний університет

«Києво-Могилянська академія»,

кафедра економічної теорії, к. е. н., доцент

ГІГОНОМІКА ЯК ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Зростання ролі інформації і знань у житті суспільства, збільшення частки інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у валовому національному продукті, виникнення глобального інформаційного середовища є ознаками формування інформаційного суспільства.

Вплив інформатизації людської діяльності на суспільне життя вперше спробували проаналізувати американські дослідники Ф. Мечлап та М. Порат на початку 1960-х років. Зокрема, Ф. Мечлап виокремив професійну діяльність, пов'язану з продукуванням і практичною реалізацією знань та інформації з-поміж інших видів діяльності [1].

Подальший розвиток поняття «інформаційне суспільство» здійснив М. Кастельс в концепції «мережевого суспільства». Вчений акцентував увагу на тому, що в майбутньому розвиток суспільства буде залежати значною мірою від довіри людей до процесів координації інформації та знань [2].

Узагальнивши існуючі характеристики інформаційного суспільства, відомий німецький соціолог Г. Бехманн прийшов до висновку,